

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವೀರರಸ

ಶ್ರೀ ಸಾಬಣ್ಣ

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರು

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ವಿಸ್ತರಣಾ ಕೇಂದ್ರ, ದೇವದುರ್ಗ.

Article Link: <https://aksharasurya.com/2023/05/sabanna/>

ಶೃಂಗಾರ ವಿಶೋಹಕ ರಸವಾದರೆ ವೀರ ವಿಶ್ವಪೋಷಕ ರಸ. ಉತ್ಸಾಹ ವೀರರಸದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ. ಅದು ಬದುಕಿನ ಚಾಲನ ಶಕ್ತಿ. ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾರ್ಯಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹುರುಪನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಸಾಧ್ಯ, ಅಸಂಭವ ಎನಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳು ಕೂಡ ಸರಳವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ವೀರಶೈವ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಶಿವೇತರಕ್ಷತಿಗಾಗಿ ಉದಯಿಸಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ವೀರರಸದ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದ 'ಉತ್ಸಾಹ' ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಮುಕ್ತಕ ಅಂದರೆ ಇತರ ಪದ್ಯಗಳೊಡನೆ ಪೂರ್ವಾಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಬಲ್ಲದು. ಅಂತೆಯೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ವಾನುಭೂತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಅಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಹೃದಯದ ಉದ್ಗಾರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವೀರರಸವೆಂದರೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವುದಲ್ಲ. ಶರಣರು ತನ್ನ ಮನವೇ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧಾದಿ ಮನೋವಿಕಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ರಣಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶಗೊಳಿಸುವ ರಣವಾದ್ಯಗಳೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ.

ಈ ಯುದ್ಧ ಬಾಹ್ಯಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದರೂ ಹೊರ ಯುದ್ಧರಂಗದ ಯುದ್ಧವಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಅಂತರ್ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಂತರಿಕ ಯುದ್ಧ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಧಕ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಗುರುಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ತನ್ನ ನಿಕೃಷ್ಟ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳ ದಮನಕ್ಕಾಗಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಇಂಥ ಆಂತರಿಕ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಕಟ ಹಾಗೂ ಭಯಾನಕ. ಇದರ ಮುಂದೆ ಬಾಹ್ಯಯುದ್ಧ ವಿಜಯ ತೀರ ಸಾಧಾರಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಡೀ ಜೀವನಾದ್ಯಂತ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಶಿವನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುವುದೇ ಸಾಹಸ. ಕಾರಣ ಶಿವರುದ್ರ, ವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆ ಸೌಮ್ಯನಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಓಜಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಶಿವ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಲಿಯುವ ಸೌಮ್ಯನಲ್ಲ. ಅವನು 'ದುರುಳ'. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ದುರುಳನನ್ನು ಒಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಚಿತ್ತದಾರ್ಡ್ಯ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ.

“ಕಡೆಗೆ ಮಾಡದ ಭಕ್ತಿ ದೃಢವಿಲ್ಲದಾಳುತನ
ಮೃಡನೊಲಿಯ ಹೇಳಿದರೆ ಎಂತೊಲಿವನಯ್ಯ?
ಮಾಡಲಾಗದು ಅಳಿಮನವ ಮಾಡಿದಡೆ ಮನದೊಡೆಯ ಬಲ್ಲನೈಸಿ
ವಿರಳವಿಲ್ಲದೆ ಮಣಿಯ ಪೋಣಿಸಿಹನೆಂದಡೆ
ದುರುಳ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂತೊಲಿವಯ್ಯ”

ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾದುದು. ಅಸಿಧಾರಾವೃತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಠೋರವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶರಣ ಅತ್ಯಂತ ರೌದ್ರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

“ಉಜ್ಜಿನ ನುಡಿಯು ಹಬ್ಬದ ಭೋಜನವಲ್ಲ
ಲಿಂಗದ ಮಾರ್ಗ ಸಿಂಹದ ಹಾರಿಕೆ
ಲಿಂಗದ ಮಾರ್ಗ ಶರಭನ ಭಕ್ತಿ
ಕಲಿದೇವರ ಶರಣ ಅಂಬುವನಲ್ಲ, ಅಳುಕುವನಲ್ಲ ಕೇಳಾ”
ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು—

“ಕೂಡಲಸಂಗನ ಪ್ರಸಾದ ಸಿಂಗಿ ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವು”

ಈ ರೀತಿ ಶಿವನಿಗೂ ವೀರ ರೌದ್ರಗಳಿಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ವೀರ ಇತರರ ಮೇಲೆ ಆತಂಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಯಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ ಭಯರಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತಿ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಕಳ್ಳಗಂಜಿ ಕಾಡ ಹೊಕ್ಕರೆ ಹುಲಿ ತಿಂಬುದ ಮಾಬುದೇ?
ಹುಲಿಗಂಜಿ ಹುತ್ತವ ಹೊಕ್ಕರೆ ಸರ್ಪ ತಿಂಬುದ ಮಾಬುದೇ?
ಕಾಲಗಂಜಿ ಭಕ್ತನಾದರೆ ಕರ್ಮ ತಿಂಬುದ ಮಾಬುದೇ?”

ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯ ತುತ್ತಾದ ವೇಷ ಡಂಬಕರನೇನೆಂಬೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ”

ಈ ರೀತಿ ಕಾಲಭಯವನ್ನು ಮೀರಿನಿಂತ ಭಕ್ತಿಯೇ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದುದು. ಭಯರಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಜ್ಞಾನ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅಜ್ಞಾನವೇ ಭಯದ ಮೂಲ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾದ ಮೇಲೆ ಭಯವೆಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಇಂಥ ಜ್ಞಾನಿ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಅಲಗಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋರಾಡಲು ಸದಾ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ದೇವ ಯಾವಾಗಲೂ ಜೀವನೋಡನೆ ಕಾದಲು, ಅವನನ್ನು ಒರೆದು ನೋಡಲು, ಅರಿದು ನೋಡಲು ತವಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾದ ಜೀವ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು.

“ಹರ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ತಿರಿವಂತೆ ಮಾಡುವ
ಒರೆದು ನೋಡುವ ಸುವರ್ಣದ ಚಿನ್ನದಂತೆ
ಅರಿದು ನೋಡುವ ಚಂದನದಂತೆ
ತೆರೆದು ನೋಡುವ ಕಬ್ಬಿನ ಕೋಲಿನಂತೆ
ಬೆದರದೆ ಬೆಚ್ಚದೆ ಇದ್ದರೆ ಕರವಿಡಿದೆತ್ತಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ರಾಮನಾಥ”

ದೇವರು ಹೀಗೆ ಕಾಡಿದರೆ ಭಕ್ತನೇನೂ ಜಗ್ಗುವನಲ್ಲ ಅವನೂ ಚಲದಂಕಮಲ್ಲ ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.

“ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ನವಖಂಡ ಪೃಥ್ವಿಯೊಳಗೆ ಕೇಳಿರಯ್ಯಾ ಎರಡಾಳಿನ
ಭಾಷೆಯು

ಕೊಲಿವೆನೆಂಬ ಭಾಷೆ ದೇವನದು,
ಗೆಲಿವೆನೆಂಬ ಭಾಷೆ ಭಕ್ತನದು
ಸತ್ಯವೆಂಬ ಕೂರಲಗನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ಸದ್ ಭಕ್ತರು ಗೆದ್ದರು. ಕಾಣಾ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ”

ಕೊನೆಗೂ ಭಕ್ತರು ಗೆದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹ. ದೇವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಕದನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ವೀರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದೇ ತಾನು ಮರೆಯಾಗಿ ದೇವ ತನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಹೋರಾಟ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಷಮ ಹೋರಾಟ ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಶರಣರು ದೇವರನ್ನೇ ಯೋಧನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಸರವೆಂಬ ಕುದುರೆಗೆ ವಿಷ್ಣುವೆಂಬ ಕಡಿವಾಣ
ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರೆಂಬ ಅಂಕಣಿ, ಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬ ಹಲ್ಲಣ
ಸುರಾಳವೆಂಬಲ್ಲಿ ನಿರಾಳವಾಯಿತ್ತು ಗುಹೇಶ್ವರನೆಂಬ ರಾವುತಂಗೆ”
ಇಂಥ ರಾವುತನನ್ನು ಕಂಡು ಭಕ್ತರ ವೀರೋತ್ಸಾಹ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

“ಭಕ್ತಿ ಎಂಬುದ ಮಾಡಬಾರದು
ಕರಗಸದಂತೆ ಹೋಗುತ್ತ ಕೊಯ್ದುದು, ಬರುತ್ತ ಕೊಯ್ದುದು
ಘಟಸರ್ಪನಲ್ಲಿ ಕೈದುಡುಕಿದರೆ ಹಿಡಿವುದ ಮಾರ್ಣವ
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ”

ಶಿವ ಕೂಡ ವೀರರ ಪಕ್ಷಪಾತಿ ಭಕ್ತಿ ಕಂಪಿತ ಅವನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ
ಎದೆಯನ್ನು ಕದಲಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

“ಹುಲಿಯ ಹಾಲು ಹುಲಿಗಲ್ಲದೆ
ಹೊಲದ ಹುಲ್ಲೇಕೆ ಉಣಬಾರದು
ಕಲಿಯ ಕಾಲ ತೊಡರು ಕಲಿತನದಾಳಿಗಲ್ಲದೆ ಇಕ್ಕಬಾರದು.
ಶಿವನೊಡತನ ಬಿರುದು ಇಹಪರವೀರಂಗಲ್ಲದೆ ನುಡಿಯಬಾರದು
ಅಳಿಮನದ ಭಕ್ತಿಯವರ ಮೂಗ ಹಲ್ಲದೋರಿಕೊಯ್ಯನಯ್ಯಾ
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ”

ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗಲ್ಲ. ಹೇಡಿಗಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ
ಅಲ್ಲ. ಹುಲಿಯ ಹಾಲನ್ನು ಹುಲ್ಲೇ ಉಂಡು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದೆ? ಭಕ್ತಿ ಕೂಡ
ಅಳಿಮನದವರಿಗಲ್ಲ. ಈ ವೀರನ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅವನು ಮಾತಿನ
ಮಲ್ಲನಲ್ಲ, ಅವನು ಉತ್ತರಕುಮಾರನಲ್ಲ ಅವನ ಪೌರುಷವೆಲ್ಲ ಕದನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ.
ಇದನ್ನು ಸೋಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ ತುಂಬಾ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

“ಅರಿಬಿರಿದು ನುಡಿವರು ಕೇಳಿರೋ ಕೆರಳಿಕೆಯ ನುಡಿವರು
ನೆರೆದ ಮಂದಿಯ ಕಂಡುಬ್ಬುವರು, ಕೊಬ್ಬುವರು
ನಿರುತನ ಕಳಗವೆಂದಡೆ, ಬಿರುದು ಬಿಸಾಡುವರು
ಅರೆಭಕ್ತಿಯ ಮಾಡಿ ನೆರೆಭಕ್ತನೆಂದರೆ ಎಂತು ಮೆಚ್ಚುವನಯ್ಯ
ನಮ್ಮ ದೇವರಾಯ ಸೋಡ್ಡಳಾ”

ಈ ವೀರರು ಯಾವ ಬಾಹ್ಯ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆಯೂ ತೊಡರದೆ

ಕರ್ಮದೊಡನೆ ಇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ತೊಡರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೋರಾಟ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೋರಾಡುವಾಗ ಅವರು ತೋರುವ ಮನೋಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಿಯೇ ಆರಂಭದ ಕ್ಷಾತ್ರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆ ಕ್ಷಾತ್ರ ಇಲ್ಲವೇ ಫಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯ ಅಸಾಧ್ಯ.

“ಛಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಪರಧನವನೊಲ್ಲೆನೆಂಬ
ಛಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಪರಸತಿಯನೊಲ್ಲೆನೆಂಬ
ಛಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಒಂದೆ ಎಂಬ
ಛಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಪ್ರಸಾದ ದಿಟವೆಂಬ
ಛಲವಿಲ್ಲದವರ ಮೆಚ್ಚ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ”

ಛಲ, ಬಲ ಇವೆರಡೂ ಕಡೆಯತನಕ ವೀರನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಡೀ ಸಾಧನ ಬೂದಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಮ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಈ ವೀರಭಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಇದೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಈ ವಚನ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

“ಮುನ್ನಿನ ಕಲಿ ವೀರಧೀರರು ಕಾದಿದ ರಣಗಳನು
ಪರಿಪರಿಯಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲದೆ
ಆ ದಳವಿದಿರಾದಲ್ಲಿ ಬರಿದುಪಚಾರಿಸಿ ಕಾದಿ ತೋರಲುಬಾರದು
ಮುನ್ನಿನ ಪುರಾತನರೆಲ್ಲರೂ ತನುಮನಧನವನಿತ್ತು
ಅನುಭಾವದಲರ್ಥಯಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲದೆ
ಮಾಡಿ ನೀಡಿ ತೋರಲುಬಾರದು
ಇಂತಿ ಅರೆ ಬಿರುದಿನ ಬಂಟರು ಪುರುಷವ್ರತಿಯರು ಪುರಾತನರು”

ಈ ಛಲ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೆರವಾಗದ ಛಲ ವೀರನ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ ನಿಜವಾದ ವೀರ ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಕೊಟ್ಟ ಕುದುರೆಯನೇರಲರಿಯದೆ
ಮತ್ತೊಂದು ಕುದುರೆಯ ಬಯಸುವವರು
ವೀರರೂ ಅಲ್ಲ ಧೀರರೂ ಅಲ್ಲ
ಇದು ಕಾರಣ ನೆರೆ ಮೂರು ಲೋಕವೆಲ್ಲ

ಹಲ್ಲಣ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ
ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನವರೆತ್ತ ಬಲ್ಲಿರೋ”

ವೀರನಾದರೆ ವೈರಿಗಳ ಕಾಟ ಬಹಳ. ಅಂತೆಯೇ ದಾನಶೂರನಾದ ಕರ್ಣನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕಿತ್ತು ತಿಂದರು. ಅಂತೆಯೇ ಶರಣನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯದಮನ ಬಹುಘೋರ ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ವೀರನಾದರೆ ವೈರಿಗಳ ಕಾಟ ಬಹಳವಯ್ಯ
ದಾನಶೂರನಾದರೆ ಯಾಚಕರ ಗೋಳು ಬಹಳವಯ್ಯ
ಅತಿರೂಪನಾದರೆ ಅಂಗನೆಯರ ಕಾಟ ವಿಶೇಷವಯ್ಯ
ಮೂರರಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಮಲತ್ರಯಗಳ ಗೋಳು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತಯ್ಯ
ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಾಗಬಾರದು
ಆದ ಬಳಿಕ ವಿಷಯಗಳಿವು ಬಹು ಘೋರವು. ಬಹು ಘೋರವು ನೋಡಯ್ಯ
ಎಲೆ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ”

ಶರಣರು ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಡವರಾಗಿರಬಹುದು ಆದರೆ ಅವರು ಸರ್ವಾಂಗ ಕಲಿಗಳು. ಯಾವ ವಿಧವಾದ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೂ ಅವರ ಮನ, ಮೈ, ಪಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲ ಈ ವೀರರ ಘನಮನದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

“ಮನೆ ನೋಡಾ ಬಡವರ, ಮನ ನೋಡಾ ಘನ
ಸೋಂಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಖಿಃ ಸರ್ವಾಂಗ ಕಲಿಗಳು
ಪಸಾರಕ್ಕನುವಿಲ್ಲ, ಬಂದ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕುಂಟು
ಕೂಡಲ ಸಂಗನ ಶರಣರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಧೀರರು”

ವೀರನಾದರೆ ವೈರಿ ಮೆಚ್ಚಬೇಕು ಭಕ್ತನಾದರೆ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು. ವೀರ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಜಂಬಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

“ವೀರಪ್ರತಿ ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಿರಿ ಕೇಳಿರಯ್ಯ
ವೀರನಾದರೆ ವೈರಿಗಳು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು.
ಈ ಭಕ್ತನಾದರೆ ಜಂಗಮ ಮೆಚ್ಚಬೇಕು
ನುಡಿಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ಬಗೆಯಿರೆ
ಬೇಡಿದ ಪದವಿಯನೀವ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ”

ಮಾತು ಆರೂಪಿಯಾದುದು ಅದು ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಅದನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಅಮಾನುಷ ಪೌರುಷ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನ ಮಾಯೆ ಸಂಸಾರ ವಿಧಿ ಕರ್ಮ ಕೊನೆಗೆ ಶಿವ ಇವರೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರೊಡನೆ ಶರಣ ಏಕಾಂಗಿ ವೀರನಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮಾತುಗಾರರು ಮಿಗಿಲಾಗಿ ದಾಳಿಕಾರರಿಗೆ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಶರಣರ ಶೌರ್ಯವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲ ದಾಳಿಕಾರರಿಗೆ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶರಣರು ಸರ್ವಾಂಗ ಕಲಿಗಳು. ಕರುಳಿಲ್ಲದ ಕಲಿಗಳು ಉಪಮಾತೀತ ವೀರರು ಶರಣರ ವೀರರ ಮರ್ಮವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಅಲಗಲಗು ಮೋಹಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಕಲಿತನವ ಮಾಡಬಾರದು
ನುಡಿದ ನುಡಿ ಜಾರಿದರೆ ಮನಕ್ಕೆ ಮನ ನಾಚಬೇಕು
ಶಬ್ದಘಟ್ಟಿಯ ತನದಲ್ಲಿ ಎಂತಪ್ಪುದಯ್ಯ ಭಕ್ತಿ?
ಪಾಪಿಯ ಕೂಸನ್ನತ್ತಿದಂತೆ
ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವರ ಭಕ್ತಿ ಅಳಿಮನದವರಿಗೆ ಅಳವಡದಯ್ಯ”

ಧೃತಿ, ವೀರರಸದ ಸಂಚಾರಿಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಅದು ಶರಣರ ಅನೇಕ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಧೃತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವರ ವೀರಾಲಪವನ್ನು ಆಲಿಸಬೇಕು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವೀರಾಲಾಪದಲ್ಲಂತೂ ವೀರದ ಅತ್ಯಂತ ರೋಮಹರ್ಷಕ ರೂಪ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

“ಒಣಗಿಸಿ ಎನ್ನ ಘಣಘಣತೆಯ ಮಾಡಿದಡೆಯೂ ಹರಣವುಳ್ಳನಕ್ಕೆ
ನಿಮ್ಮ ಚರಣವ ನೆನವುದ ಮಾಣೆ, ಶರಣೆಂಬುದ ಮಾಣೆ
ಮಾಣೆ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಯ್ಯ
ಎನ್ನ ಹೆಣದ ಮೇಲೆ ಕಂಬಿಟ್ಟುಂಡಡೆಯೂ, ಮಾಣೆ, ಮಾಣೆ”

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಭಲವಂತೂ ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಮನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವತಃ ವೀಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಷ್ಟಗಳು ಆಕೆಯ ಮನವನ್ನು ವಜ್ರಾಂಗಬಲಯುತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

“ಮನೆ ಮನೆದಪ್ಪದೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ
ಬೇಡಿದರೆ ಇಕ್ಕದಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ
ಇಕ್ಕಿದರೆ ನಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ

ನಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ ನಾನೆತ್ತಿಕೊಂಬುದಕ್ಕೆ ಏನಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ”

ಬಸವಣ್ಣನವರೂ ಕೂಡ ತಾವು ಇಂಥ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು
ಗುರಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಅವರ ನಿಷ್ಠೆ ಬಲಿಯಲು
ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಓಡದೋಡು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ
ಕೊಡುದೇವ ಎನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕರಿಕೆಯ
'ಮೃಡದೇವ ಶರಣು' ಎಂದು ಭಿಕ್ಷುಕೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ
'ನಡದೇವ' ಎಂದೆನಿಸೋ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ”

ಇನ್ನ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಕೂಡ ದೇವರಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ
ರೀತಿ ದೇವರೊಡನೆಯೂ ಕಾದುವ ಅವನ ಕೆಚ್ಚು ಅದ್ಭುತ ಆತನ ಈ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ
ಆತ್ಮ ಪೌರುಷವಿದೆ.!

“ಕಟ್ಟದನೊರೆಯ, ಬಿಟ್ಟಿ ಜನ್ನಿಗೆಯ, ನೆರೆಮುಚ್ಚಿ ಬಂದಿರಿದಡೆ
ಓಸರಿಸುವವನಲ್ಲ, ಓಡದಿರು, ಓಡದಿರು, ಎಲೆ ದೇವ ಎಲೆಲೆ ಸ್ವಾಮಿ,
ಅಂಕೆಕಾರ, ಓಡದಿರು, ಓಡದಿರು, ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಮನೆಯ ಬಿರುವಿನ
ಅಂಕೆಕಾರ, ಎಲೆಲೆ ಹಂದೆ, ಓಡದಿರು ಓಡದಿರು ಗುಹೇಶ್ವರಾ”

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಠೆ ತೋರಿದರೂ ಕೆಲವರು
ಲೋಕೈಷಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಲೋಕವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ಆಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದೂ
ಉಂಟು. ಲೋಕನಿಂದೆಗೆ ಅಂಥ ಜನ ತುಂಬಾ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶರಣ
ಲೋಕವಿಗುರ್ಬಣೆಗೆ ಅಂಜಬಾರದು ಖಂಡಿತವಾದಿ ಲೋಕವಿರೋಧಿ.

“ಆಯುಷ್ಯ ತೀರಿದಲ್ಲದೆ ಮರಣವಿಲ್ಲ,
ಭಾಗ್ಯ ತೀರಿದಲ್ಲದೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ
ಅಂಜಲೇತಕೋ ಲೋಕ ವಿಗುರ್ಬಣೆಗೆ
ಅಳುಕಲೇತಕೋ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ, ನಿಮಗಾಳಾಗಿ”

ಈ ರೀತಿ ಶರಣ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ
ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಈತನ ನಿಷ್ಠೆ
ಎಂಥ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ

ನಿಷ್ಠೆಯ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವ ಧಾಳಧಳ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ದೇವರಿಗೂ ಅಂಜದ ಈ ಶರಣ ವೀರ ಮರಣಕ್ಕಂಜುವನೇ? ಮರಣ ಇತರರಿಗೆ ದುಃಖ ಕಾರಣವಾದರೆ ಶರಣವೀರನಿಗೆ ಒಂದು ಹರ್ಷದಂತೆ ಸಂಭ್ರಮಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

“ಜೋಳವಾಳಿಯವ ನಾನಲ್ಲ
ನಿಮ್ಮ ವೇಳೆಯಾಳಯ್ಯ
ಹಾಳುಗೆಟ್ಟೋಡುವ ಅಳು ನಾನಲ್ಲವಯ್ಯ
ಕೇಳು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ
ಮರಣವೇ ಮಹಾನವಮಿ ಎನಗೆ”

‘ಹಾಳುಗೆಟ್ಟು ಓಡುವ ಮನೋಧರ್ಮ’ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಗದು. ಇದೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮ. ಶರಣರು ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಜಗತ್ತು ಶಿವನಷ್ಟೆ ಸತ್ಯ ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ದೈನ್ಯ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಪರಾವಲಂಬನೆ ಇರಕೂಡದು ಆದ್ದರಿಂದ ಶರಣ ಯಾರನ್ನೂ ಬೇಡಕೂಡದು ಬೇಡುವವನು ಭಕ್ತನಲ್ಲ ಇದರಲ್ಲೇ ಕಾಯಕದ ಮರ್ಮ ಅಡಗಿದೆ.

“ಓಡುವಾತ ಲೆಂಕನಲ್ಲ ಬೇಡುವಾತ ಭಕ್ತನಲ್ಲ
ಓಡಲಾಗದು ಲೆಂಕನು ಬೇಡಲಾಗದು ಭಕ್ತನು
ಓಡೆನಯ್ಯ ಬೇಡೆನಯ್ಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ”

ಈ ರೀತಿ ಬೇಡದೆ ಅಜೀವವೂ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವ ನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವೀರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶರಣರ ಭಕ್ತಿಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಈ ಭಲ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಕೂಡಲಸಂಗನಶರಣರು ಸರ್ವಾಂಗ ಕಲಿಗಳು ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮಾತು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲೌಕಿಕವೇ ಅಲ್ಲ, ಪಾರಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಪರಿಗ್ರಹ, ಬುದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ಅದರ ಭಲ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇತರ ಭಕ್ತರಂತೆ ಅವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬೇಡರು.

“ಪರಮಪದವಿಯ ನೀವೆಲ್ಲ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ!
ಪರಮಪದವಿಯ ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಿ!

ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮ ತೊತ್ತು ಸೇವೆಯೇ ಸಾಕು!
ಮಹಾಲಿಂಗ ಗುಹೇಶ್ವರ ದೇವಾ, ಪರಮ ಪದವ
ನಿಮ್ಮ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿದುಕೊಳ್ಳಿ”

ಶರಣರು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಕಾಣದ ತಾಣದ ತಿಟ್ಟು ಹತ್ತುವರಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಆಸೆಗಿಂತ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಸ್ವರ್ಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವ ಹಂಬಲ ಅವರದು. ಈ ರೀತಿ ಶರಣರ ಈ ಇಹನಿಷ್ಠೆ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂತರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆಕಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ವಚನ ಸಾವಿರ, ಪ್ರೊ. ಓ. ಎಲ್. ನಾಗಭೂಷಣಸ್ವಾಮಿ (ಸಂ), ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, 2014.
2. ಸರಳ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ, ಡಾ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜ (ಸಂ), ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2016.
3. ವಚನ ಕಮ್ಮಟ, ಕೆ. ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಕೆ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ (ಸಂ), ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2015.
4. ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಪ್ರೊ. ಸದಾನಂದ ಕನವಳ್ಳಿ, ಪ್ರೊ. ಸಿ. ವಿ. ಕೆರಿಮನಿ (ಸಂ), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2010.
5. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು, 2011.
6. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಾತಿ, ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಧಾರವಾಡ, 2016.